

UTDRAG FRA DEN LEKSIKRYPTISKE ENCYKLOPEDI

Thomisme. En retning innen filosofien som følger, tolker og videreutvikler Sankt Thomas Aquinas' tenkning.

Transcendental ekvivalens. Sankt Thomas Aquinas' tese om at transcendentalene ontologisk sett er én og samme ting. *Transcendentaler* er i middelalderfilosofi fenomener som blant annet væren, sannhet og godhet. Thomas' tese kan formaliseres på følgende måte:

P1: Gud eksisterer

P2: Gud er væren, sannhet og godhet

P3: Gud er *enkel*

K: Væren, sannhet og godhet er identiske

Disse premissene er selv konklusjoner i andre argumentasjonsrekker i Thomas' tekster om Gud, og kan sammenfattes som følger.

P1: Gjennom flere argumenter forsøker Thomas å påvise Guds eksistens, og ett av disse går ut fra den aristoteliske læren om aktualitet og potensialitet. Ethvert vesen er en blanding av aktualitet og potensialitet, argumenterer Thomas. De kan forandres ved å gå fra potensialitet til aktualitet, en forandring som krever at *en annen* aktualitet er *årsak* til forandringen, for potensialitet kan ikke spontant og uavhengig gå over til aktualitet. En uendelig rekke av årsaker innebærer en kontradiksjon, fortsetter Thomas, og det må derfor ha vært en *opprinnelig* aktualitet, forut for alle vesener og ting, som kunne sette i gang all forandring. Denne opprinnelige aktualiteten kan også beskrives som ren aktualitet, *actus purus*. Det er dette Aristoteles kaller primus motor, og det Thomas kaller Gud.

P2: Alle vesener har aktualitet, i kraft av å ta del i (sammenlign dette med platonske idéer) *actus purus*. Derfor kan vi si om vesener at de har væren, da væren og aktualitet på mange måter er det samme. Gud, som er ren aktualitet (jf. argumentet for P1), kan derfor sies å være væren i seg selv. Thomas argumenterer på lignende måter for å vise at Gud er sannhet og at Gud er godhet.

P3: Med at Gud er *enkel* mener Thomas at det i Gud ikke er noen komposisjon av elementer (hva nå disse skulle ha vært). Gud er *én* ting, i ordets strengeste betydning. For Thomas er det slik at dersom man kan si at Gud er *A* og at Gud er *B*, så impliserer dette alltid at *A* er *B*, siden påstanden «Gud er *A*» er synonymt med påstanden «Gud og *A* er én og samme ting».

Det er dette siste punktet hele argumentet hviler på: det medfører at dersom Thomas påviser at Gud er væren, at Gud er sannhet og at Gud er godhet, så kan han konkludere med at væren, sannhet og godhet er identiske. **T.H.R.**

Turingtest. En test foreslått av Alan Turing, med det mål å avdekke om en maskin simulerer et intelligent vesen på en tilfredsstillende måte. Maskinen har bestått testen dersom et bevisst menneske ikke kan skille dens svar fra et menneskes svar.

